

Asiakasmaksut sosiaali- ja terveydenhuollossa 2024

Soveltamisohje

Sisällys

Asiakasmaksut sosiaali- ja terveydenhuollossa 2024.....	1
Soveltamisohje	1
1 Johdanto	3
2 Henkilötietojen ja kotikunnan tarkistus	3
3 Valinnanvapaus.....	4
4 Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu	6
5 Etäpalvelut	6
6 Maksukatto.....	7
7 Asiakasmaksujen perimättä jättäminen ja alentaminen	8
8 Ostopalvelu ja palveluseteli	9
9 Maksuttomat palvelut.....	10
10 Palvelun keskeytyksen vaikutuksesta asiakasmaksuun	12
11 Rintamaveteraanit ja -lotat sekä sotainvalidit	13
12 Terveysasemat.....	14
13 Sarjahoito.....	15
14 Lääkinnällinen kuntoutus	15
15 Suun terveydenhuolto.....	16
16 Lääkärintodistukset ja lausunnot	16
17 Opiskelijaterveydenhuolto.....	18
18 Mielenterveys- ja päihdepalvelut	19
19 Vammaispalvelut	19
20 Lapsiperheiden kotipalvelu ja lastensuojelun sijaishuolto.....	21
21 Ulkokuntalaisten/terveysasemien vaihtajien laskutus.....	22
22 Muualta kuin Suomessa asuvalta perittävät maksut	22
23 Täky eli täyskustannusmaksun laskutus lakisääteisten tapaturmavakuutusten piiriin kuuluvan hoidon osalta.....	24
24 Kutsunnat.....	25
25 Laitohoito.....	25
26 Osavuorokausihoidon maksu.....	25
27 Mielenterveys- ja päihdepalveluiden asumispalvelut	26
28 Kotona asumista tukevat palvelut.....	27

29 Maksukyvyn mukaan määräytyvät maksut	28
30 Yleistä maksuista.....	40
31 Muutoksenhaku	41
Liitteet	42

1 Johdanto

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen määrittelyssä sovelletaan lakia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) ja asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992; asiakasmaksuasetus).

Lain säännökset ovat ensisijaisia siinä tapauksessa, että laki ja asetukset ovat ristiriidassa keskenään. **Maksuja ei pääsääntöisesti peritä alle 18-vuotiailta. Mahdolliset poikkeukset mainitaan ohjeessa** (esim. laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977).

Sosiaali- ja terveystalvelujen maksut ovat joko tasasuuruksia tai tulosisidonnaisia. Tasamaksut ovat kaikille samansuuruiset, eivätkä määräydy asiakkaan tulojen mukaan. Esimerkiksi tasasuuruudesta maksusta on käynti terveydenhuollon vastaanotolla. Sen sijaan esimerkiksi säännöllisen kotihoidon maksu määräytyy asiakkaan maksukykyyn mukaan. Asiakkaalle on annettava päätös maksukykyyn mukaan määräytyvästä maksusta.

Palveluista perittävä maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen.

Asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaan määräytyvien maksujen enimmäismäärät ja tulorajat tarkistetaan joka toinen vuosi kansaneläkeindeksin ja työeläkeindeksin muutoksen mukaisesti.

Laskutuksessa noudatetaan hyvinvointialueen laskutus- ja perintäohjetta.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää maksuista vuosittain ja vahvistetut maksut ovat tämän ohjeen liitteenä 1.

2 Henkilötietojen ja kotikunnan tarkistus

Asiakkaan perustiedot on tarkistettava joka kerta. Kotikunta määräytyy kotikuntalain (201/1994) perusteella. Mikäli tiedon paikkansapitävyyttä ei epäillä, pidetään kotikuntana väestötietorekisteriin merkittyä paikkakuntaa.

Asiakkaan perustiedoista tulee löytyä vähintään seuraavat tiedot:

- Henkilötunnus (Suomen henkilötunnus tai väliaikainen henkilötunnus)
- Sukunimi
- Etunimi
- Lähiosoite (asuin- tai oleskeluosoite Suomessa)
- Puhelinnumero
- Kotikunta
- Alaikäiselle asiakkaalle tulee kirjata läheismaksaja

3 Valinnanvapaus

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 47 §:n mukaan henkilöllä on oikeus valita, mistä hyvinvointialueensa terveyskeskuksen terveysasemalta hän saa kiireettömät perusterveydenhuollon palvelut.

Terveydenhuoltolain 48 §:n mukaan valinnan voi tehdä myös muualta kuin oman hyvinvointialueensa terveyskeskuksesta, mikäli henkilö oleskelee säännönmukaisesti ja pitempiaikaisesti muulla hyvinvointialueella, kun missä hänen kotikuntansa on. Tällöin valinta voi koskea:

- 1) kaikkia palveluita tai
- 2) tilapäisiä hoitosuunnitelman mukaisia palveluita niin kutsutulla kakkospaikkakunnalla.

Valinnanvapaus ei koske ahvenanmaalaisia henkilöitä. Heillä tulee olla maksusitoumus.

Valinnasta tulee aina tehdä **kirjallinen ilmoitus** sekä nykyiselle että uudelle hoidosta vastaavalle hyvinvointialueelle. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella ilmoitus toimitetaan kirjaamoon (Mannerheiminkatu 20 K, 06100 Porvoo). Merkintä valinnasta tehdään potilastietojärjestelmään erillisen ohjeen mukaan. Valinta astuu voimaan **kolmen viikon** kuluessa ilmoituksen jättämisestä. Terveysaseman vaihto on henkilökohtainen ja jokaisesta perheenjäsenestä tulee tehdä oma ilmoitus.

Valinta voi kohdistua vain **yhteen terveysasemaan** kerrallaan ja valinta on sitova **yhden vuoden** ajan. Uuden valinnan voi siis tehdä aikaisintaan vuoden kuluttua edellisestä valinnasta. Hoitovastuu säilyy valitulla terveysasemalla, kunnes henkilö ilmoittaa uudesta valinnasta.

Aiemmin varatut ajat eivät siirry uudelle terveysasemalle eivätkä automaattisesti peruunnu vaihdon yhteydessä. Asiakkaan tulee itse huolehtia aikojen varaamisesta ja perumisesta. Käyttämättömistä ja peruuttamattomista ajoista peritään hinnaston mukainen maksu.

3.1 Kaikkien terveydenhuollon palvelujen vaihtaminen

Kun henkilö valitsee toisen hyvinvointialueen terveyskeskuksen vastaamaan perusterveydenhuollosta, valinta koskee **kaikkia kiireettömiä perusterveydenhuollon palveluita**. Niihin kuuluvat avosairaanhoidon palvelut, terveysneuvonta ja -tarkastukset, suun terveydenhuolto, neuvolapalvelut, avohoidon lääkinällinen kuntoutus (sisältäen apuvälinepalvelut), hoitotarvikejakelu, mielenterveys- ja päihdepalvelut, lyhytaikainen laitoshoido sekä seulonnat valtakunnallisten ohjelmien mukaan. Valintaa ei voi pilkkoa osiin.

Kiireettömiä palveluita **ei anneta**, mikäli

- **ulkopaikkakuntalainen** henkilö ei ole asianmukaisesti valinnut Itä-Uudenmaan hyvinvointialuetta hoidostaan vastaavaksi hyvinvointialueeksi
- **Hyvinvointialueen asukas** on valinnut toisen hyvinvointialueen vastaamaan perusterveydenhuollosta

Valinta tulee tarkistaa aina ajanvarauksen yhteydessä.

Valinta **ei koske** kouluterveydenhuoltoa, opiskelijaterveydenhuoltoa, kotisairaalaa eikä pitkäaikaista laitoshuoltoa. Hyvinvointialueella ei myöskään ole velvollisuutta järjestää kotiin annettavaa palvelua oman alueensa ulkopuolelle. Kotisairaalapalveluun tarvitaan aina asiakkaan oman hyvinvointialueen maksusitoumus.

3.2 Tilapäinen hoidontarve toisessa terveyskeskuksessa

Jos henkilö oleskelee toisella hyvinvointialueella tai oman hyvinvointialueen toisen terveyskeskuksen alueella säännöllisesti tai pidempiaikaisesti esimerkiksi työn, vapaa-ajan, lähiomaisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, voi hän käyttää terveyspalveluja **hoitosuunnitelmansa mukaisesti** myös hoitovastuullisen hyvinvointialueen tai terveyskeskuksen ulkopuolella niin kutsutulla kakkoshyvinvointialueella tai toisessa valitussa terveyskeskuksessa.

Terveyskeskusta valittaessa hoidosta vastaavalle sekä valitulle terveyskeskukselle toimitetaan viimeistään kolme viikkoa ennen ensimmäistä käyntiä

- Terveyskeskuksen **valintailmoitus**
- Hoidosta vastaavassa terveyskeskuksessa tehty **hoitosuunnitelma**

Kotikuntalain 3 a §:n mukaan

Pitkäaikaisessa hoidossa, eli yli vuoden kestävässä hoitosuhteessa tai mikäli hoitosuhteen arvioidaan kestävän yli vuoden, kotikuntansa ulkopuolella asuvalla on kotikunnan valintaoikeus. Oikeus koskee henkilöä, joka on viranomaisen päätöksellä sijoitettu laitoshuoltoon tai perhehoitoon tai asumaan asumispalvelujen avulla muun kuin kotikuntansa alueella. Henkilö voi valita uudeksi kotikunnakseen sen kunnan, jonka alueella olevassa toimintayksikössä tai asunnossa hän asuu. Vastuu kunnan päätökseen perustuvan palvelun tosiasiallisten kustannusten osalta säilyy edelleen henkilön entisellä kotikunnalla.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) annetun lain 55 §:n mukaan

Henkilö, joka haluaa muuttaa toisen hyvinvointialueen asukkaaksi, mutta ei ikänsä, vammaisuutensa tai muun sellaisen syyn vuoksi kykene asumaan siellä itsenäisesti, voi hakea näitä palveluja ja näiden lisäksi tarvitsemiaan muita sosiaalipalveluja siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella kyseinen kunta sijaitsee, samoin perustein kuin jos hän olisi kyseisen kunnan asukas.

Mikäli hakemusta ei ole jo vireillä muulla hyvinvointialueella, uuden hyvinvointialueen tulee käsitellä hakemus ja arvioida hakijan palveluntarve yhdessä hakijan oman hyvinvointialueen kanssa. Tämän jälkeen uudella hyvinvointialueella tehdään päätös, jonka jälkeen hakijan on kahden viikon kuluessa tiedoksisaannista ilmoitettava hyvinvointialueelle palvelun vastaanottamisesta.

4 Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 §)

Käyttämättä jätetystä palvelusta voidaan periä maksu, jos asiakas tai hänen edustajansa on varannut vastaanottoajan terveydenhuollon palveluihin tai sosiaali- ja terveydenhuollon lyhytaikaiseen hoito- tai asumispaikan ja asiakas on ilman hyväksyttävää syytä ja varattua aikaa tai paikkaa ennalta peruuttamatta jättänyt saapumatta varattuna aikana vastaanotolle tai asianomaiseen yksikköön.

Maksu peritään kuitenkin vain, jos maksun perimistä ei ole pidettävä kohtuuttomana ja asiakkaalle on varauksen yhteydessä ilmoitettu mahdollisuudesta periä tämä maksu sekä annettu ohjeet ajan peruuttamiseksi ennalta. Maksun perimistä sekä ajan tai paikan peruuttamista koskevat tiedot on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää niiden sisällön.

Maksu voidaan periä myös silloin, kun hyvinvointialue on asiakkaan tai tämän edustajan aloitteesta varannut asiakkaalle vastaanottoajan taikka paikan lyhytaikaiseen hoito- tai asumispalveluun. Maksun periminen edellyttää se, että asiakas on saanut tiedon tehdystä ajanvarauksesta ja sen yhteydessä on ilmoitettu mahdollisuudesta periä tämä maksu sekä annettu ohjeet ajan peruuttamiseksi ennalta.

Maksua ei peritä alle 18-vuotialta, eikä mielenterveyspalveluita erikoistuneissa yksiköissä tai päihteitä käyttäville raskaana oleville suunnatuissa palveluissa.

5 Etäpalvelut

Sosiaali- ja terveystieteiden palveluja voidaan antaa käyntiasiointina tai etäpalveluna tietoliikenneyhteyden kautta esimerkiksi tietokoneella, älypuhelimella tai tabletilla toteutettuna.

Etäpalvelu on maksullista, jos se korvaa tavanomaisen fyysiseen käyntiasiointiin perustuvan palvelun ja vastaa sisällöltään henkilökohtaiseen käyntiin perustuvaa hoito- tai palvelukontaktia.

Mikäli tuotetulle etäpalvelulle ei ole asiakasmaksuhinnastossa määriteltyä maksua, niin etäpalvelusta veloitetaan fyysisen käynnin hinnaston maksu. Etäpalvelut kerryttävät maksukatkoa samalla tavalla, kun perinteiset käyntiin perustuvat palvelut.

Mikäli palvelu on hinnaston mukaan maksuton, on se myös etäpalveluna asiakkaalle maksuton.

6 Maksukatto

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 6 a §)

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuille on säädetty kalenterivuositainen **maksukatto**. Asiakasmaksujen enimmäismäärä (maksukatto) asiakkaalle on **762 euroa kalenterivuodessa**. Maksukaton ylittymisen jälkeen maksukaton piiriin kuuluvat palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia kalenterivuoden loppuun. Yli 18-vuotta täyttäneeltä lyhytaikaista hoitoa ja kuntoutusta sairaalan, terveyskeskuksen tai muun terveydenhuollon toimintayksikön vuodeosastolla tai sitä vastaavissa olosuhteissa saavalta tai sosiaalihuoltolain mukaisessa lyhytaikaisesti laitoshoidossa olevalta, peritään kuitenkin 25,10 euron suuruinen hoitopäivämaksu.

Alle 18-vuotiaan asiakkaan käyttämistä palveluista perityt maksut voidaan ottaa huomioon yhdessä hänen huoltajansa maksujen kanssa.

Asiakasmaksukaton täyttymisen seuranta on asiakkaan vastuulla. Kun maksukatto on täyttynyt, asiakkaalle annetaan maksukaton ylittymistä koskeva todistus, vapaakortti. Kortin saamiseksi asiakkaan on pyydettyäessä esitettävä alkuperäiset tositteet hänen itsensä tai hänen huollettavinaan olevien alaikäisten lasten saamista palveluista suoritetuista maksuista.

Asiakasmaksua koskevasta laskusta tulee käydä ilmi, kerryttääkö maksu maksukattoa ja tieto siitä, että asiakkaan tulee itse seurata maksukaton täyttymistä.

Maksukattoon lasketaan mukaan kalenterivuoden aikana perityt maksut:

- 1) terveyskeskuksen avosairaanhoidon palvelu
- 2) poliklinikan antama tutkimus ja hoito
- 3) päiväkirurgian toimenpiteet
- 4) suun terveydenhuollon tutkimus ja hoito (hammasteknisiä kuluja, kuten proteeseista purentakiskoista, oikomiskojeista ja uniapneakiskoista aiheutuvia kuluja lukuun ottamatta);
- 5) suun ja leukojen erikoissairaanhoidon hoitotoimenpiteet
- 6) terveydenhuollon ammattihenkilön antama fysioterapia, neuropsykologinen kuntoutus, ravitsemusterapia, jalkojen hoito, puheterapia, toimintaterapia ja muu niihin rinnastettava toimintakykyä parantava ja ylläpitävä hoito.
- 7) sarjassa annettava hoito
- 8) päivä- ja yöhoito
- 9) tilapäisen kotisairaanhoidon ja tilapäinen kotisairaala
- 10) lyhytaikainen laitoshoidon (terveydenhuoltolaki 67 § 1 mom. ja sosiaalihuoltolaki 22 §)
- 11) lääkinnällisen kuntoutuksen laitospäätyjakso, jota annetaan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain tai vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaisia palveluja saavalle henkilölle.

Jos toimeentulotukena maksetaan asiakkaan maksukattoon kuuluva lasku, huomioidaan tämä maksukattoon kerryttävään määrään. Maksukattoa kerryttää myös etäyhteyksien avulla toteutetuista palveluista perittävät maksut.

Alle 18-vuotiaiden lasten maksut otetaan huomioon yhden huoltajan maksukatossa.

Vapaakortin myöntää se laitos, jossa maksukatto täyttyy.

Maksukaton kertymistä laskettaessa ei oteta huomioon:

- 1) maksua, joka on peritty työtaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattilain, sotilasvammalain, liikennevakuutuslain, potilasvakuutuslain tai näitä vastaavan aikaisemman lain mukaan korvattavasta hoidosta
- 2) maksua, joka on peritty henkilöltä, jolla ei ole Suomessa kotikuntaa, lukuun ottamatta maksua, joka on peritty henkilöltä, jolla on Euroopan unionin lainsäädännön tai Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen nojalla oikeus terveyspalveluihin samoin edellytyksin kuin Suomessa asuvalla henkilöllä tai joka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukaan rinnastetaan hyvinvointialueen asukkaaseen

Maksut, joita ei huomioida maksukatossa

- 1) sairaankuljetuksen maksut;
- 2) lääkärintodistusmaksut, muut todistusmaksut;
- 3) sosiaalihuollon palveluista perittävät maksut (lukuun ottamatta lyhytaikaista laitospalvelua Sosiaalihuoltolain 22 §);
- 4) tulosisidonnaisuuteen perustuvat maksut;
- 5) perumatta jääneestä terveydenhuollon vastaanottoajasta perityt maksut;
- 6) yksityislääkärin läheteellä tehtyjen laboratorio- ja kuvantamistutkimusten maksut;
- 7) palvelusetelin tai kuljetuspalvelun omavastuuosuudet;
- 8) suun ja hampaiden hoitoon liittyvät hammastekniset kulut

7 Asiakasmaksujen perimättä jättäminen ja alentaminen

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 11 §)

Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaista toimeentulotuessa annetussa laissa tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden.

Asiakkaalle on annettava tieto siitä, mitä on laissa säädetty maksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä. Tieto on annettava ennen ensimmäistä palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä. Jos tiedon antaminen ei ole mahdollista ennen palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä, sen voi antaa myöhemmin, kuitenkin viimeistään maksua perittäessä. Tieto on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön. Tietoa annettaessa asiakkaalle on annettava sen tahon nimi ja yhteystiedot, jolta asiakas voi tarvittaessa pyytää lisätietoja.

7.1 Asiaksmaksun alentamisen hakeminen

Asiakas tai asiakas yhdessä työntekijän kanssa hakee maksun alentamista tai perimättä jättämistä kirjallisesti. Hakemuksesta tulee selvittää seuraavat tiedot:

- miltä ajalta maksualennusta haetaan,
- kuukausittaiset tulot ja menot kyseiseltä ajanjaksolta,
- tiliotteet kaikista käyttö- ja säästötileistä kolmelta edeltävältä kuukaudelta hakupäivästä lukien ja
- selvitys muusta mahdollisesti käytettävissä olevasta varallisuudesta.
- Hakemuksen liitteeksi voidaan toimittaa sosiaalihuollon ammattilaisen lausunto, jossa on selvitys muista asiakkaan tilanteeseen vaikuttavista tekijöistä.

Hakemus toimitetaan sähköpostitse kirjaamo@itauusimaa.fi. Hallintosäännön mukaan talousjohtaja tekee muutoksenhakukelpoisen päätöksen asiasta.

8 Ostopalvelu ja palveluseteli

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 12 §)

8.1 Ostopalvelu

Ostopalveluna järjestetyillä palveluista palvelun käyttäjältä peritään samat maksut ja korvaukset, kun hyvinvointialueen itse järjestämistä vastaavista palveluista.

8.2 Palveluseteli

Palvelusetelien käyttöä säätelee laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009).

Palveluseteli on yksi tapa järjestää hyvinvointialueen lakisääteisiä sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja. Palveluseteli on palvelun järjestämistä vastaavassa olevan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden saajalle myöntämä sitoumus korvata palveluntuottajan antaman palvelun kustannukset hyvinvointialueen ennalta määräämään arvoon asti. Palveluseteli on määrärahasidonnaista sekä harkinnanvaraista.

Palvelusetelin käyttäjällä on muista palvelun järjestämistavoista poiketen oikeus valita haluamansa palveluntuottaja. Asiakas valitsee palveluntuottajan hyvinvointialueen hyväksymistä palveluntuottajista ja toimii aktiivisena sopimusneuvottelijana. Hyvinvointialue tarjoaa asiakkaalle neuvontaa ja palveluohjausta. Palvelusetelillä ostettaviin palveluihin sovelletaan kuluttajaoikeudellisia ja sopimusoikeudellisia säännöksiä.

Palveluseteli ei sovellu kiireelliseen eikä tahdosta riippumattomaan hoitoon. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä palvelusetelillä järjestetystä palvelusta, jolloin hyvinvointialue järjestää hänen palvelunsa muulla tavalla.

Palvelusetelilain 7 §:n mukaan palvelusetelin arvo tulee määrittää niin, että se on asiakkaan kannalta kohtuullinen. Arvioinnissa otetaan huomioon hyvinvointialueelle aiheutuvat kustannukset vastaavan palvelun tuottamisesta omana toimintana tai ostopalveluna sekä asiakkaan maksettavaksi jäävä omavastuuosuus. Palvelusetelillä järjestetyistä palveluista hyvinvointialue ei peri asiakasmaksua. Asiakas maksaa itse palveluntuottajan perimät maksun ja käyttää siihen korvauksena palveluseteliä. Asiakkaan tulot lasketaan samoin perustein kuin normaalisti hyvinvointialueen asiakasmaksuja määrittäessä.

Palvelusetelin saajan tulee täyttää vastaavien hyvinvointialueen tarjoamien palvelujen myöntämisperusteet. Palvelusetelin suuruus määräytyy tulojen mukaan, josta annetaan päätös asiakkaalle. Palvelusetelin arvoa määrittäessä ei oteta huomioon palveluja, jotka asiakas ostaa oma-aloitteisesti palvelujen tuottajalta.

Jos palveluja järjestetään palvelusetelillä, palvelun käyttäjältä ei peritä asiakasmaksua vaan asiakkaan maksettavaksi jää palvelusetelin omavastuuosuus, omavastuuosuutta ei makseta lainmukaisista maksuttomista palveluista (Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 § ja 5 §).

Asiakas saa kuitenkin halutessaan hankkia palvelusetelin arvoa kalliimman apuvälineen, jolloin hänen tulee itse maksaa valitsemansa apuvälineen hinnan ja palvelusetelin arvon välinen hinnanero.

9 Maksuttomat palvelut

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 4 § ja 5 §)

Sosiaalipalveluista asiakkaalle ovat maksuttomia:

- sosiaalityö
- sosiaaliohjaus
- sosiaalinen kuntoutus
- perhetyö
- kasvatus- ja perheneuvonta
- sosiaalihuoltolain mukaisten vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta
- lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta
- lapsen ja vanhemman tuetut tapaamiset ja valvotut vaihdot
- lastensuojelulaissa tarkoitettu lasten ja nuorten huolto
- avioliittolaissa, vanhemmuuslaissa, adoptiolaisissa, lapsen elatuksesta annetussa laissa, lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa, elatustukilaissa ja eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa hyvinvointialueen tehtäväksi säädetyt palvelut
- polikliininen päihdehuolto
- palvelutarpeen arviokäynnit
- kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettu erityishuolto ja lain 39 §:ssä tarkoitettu kuljetus; kehitysvammaisen ylläpidosta voidaan kuitenkin periä maksu

lukuun ottamatta alle 16-vuotiaalle annettavaa osittaista ylläpitoa ja lain 28 §:ssä tarkoitettua opetusta saavan lapsen osittaista ylläpitoa sen lukuvuoden loppuun, jonka aikana hän täyttää 16 vuotta

- lastensuojelulaissa tarkoitettu lasten ja nuorten huolto
- vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettut palvelut, 8 §:n 2 momentissa tarkoitettut päivätoiminta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta, henkilökohtainen apu sekä palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ja 11 §:ssä tarkoitettut tutkimukset. Palveluasumisen erityiskustannuksista sekä henkilökohtaisesta avusta voidaan kuitenkin periä maksu, jos henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla
- polikliininen päihdehuolto
- henkilölle hänen sosiaalihuoltoaan koskevissa asioissa annetut asiakirjat

Sosiaalipalveluiden maksuttomuus koskee myös:

- sotainvalideja (Sotilasvammalaki 6 § ja 6a §)
- rintamaveteraaneille ja heidän puolisoilleen rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain nojalla kuuluvia palveluita
- palveluita, joiden osalta lasku lähetetään lakisääteisesti tai sopimusperusteisesti maksajataholle, joka on velvollinen maksamaan laskun asiakkaan puolesta, esimerkiksi rikosseuraamuslaitos, varuskunta tai muu erikseen mainittu

Maksuttomat terveyspalvelut (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 5 §)

Terveydenhuoltolain 13–17 §:n, 19 §:n 1 kohdan sekä 24, 27 ja 29 §:n perusteella järjestetyt palvelut sekä hoitoon kuuluvat aineet ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarkoitettut hoitotarvikkeet eli

- seulonnat sekä terveystarkastukset ja –neuvonta
- äitiys- ja lastenneuvolakäynnit
- koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärikäynnit ja tutkimukset
- tartuntatautilain mukainen hoito sekä yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset
- mielenterveystyöhön liittyvä avosairaanhoidon palvelu
- isyystutkimukseen liittyvät käynnit
- psykiatrisen avohoidon toimintayksikössä annettu hoito lukuun ottamatta ylläpitomaksua
- perusterveydenhuollon hoitajakäynnit
- terveydenhuoltolain 29 §:ssä tarkoitettuun lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluva neuvonta, kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia selvittävä tutkimus sekä sopeutumisvalmennus ja kuntoutusohjaus
- lääkärin määräämä sairaankuljetusajoneuvolla tapahtuva sisäänkirjoitetun potilaan kuljetus terveyskeskuksen tai sairaalan sairaansijalta toiseen hoitolaitokseen tai kotihoitoon
- seksuaalisen väkivallan uhreja varten perustettujen tukikeskusten tarjoamat palvelut
- terveydenhuoltolain 39 ja 40 §:n perusteella järjestetty ensihoito, lukuun ottamatta

ensihoitoon liittyvää sairaankuljetusta

- terveydenhuoltolain 29 §:ssä tarkoitetun lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet sekä niiden sovitus, tarpeellinen uusiminen ja huolto paitsi silloin, kun apuvälineen tarve aiheutuu työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981), sotilasvammalain (404/1948), liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) tai näitä vastaavan aikaisemman lain mukaan korvattavasta vahingosta tai ammattitaudista; sekä (24.4.2015/468).
- Päihteitä käyttäville raskaana oleville suunnattujen äitiyspoliklinikoiden antama tutkimus, hoito ja seuranta
- HIV-infektion, sankkerin, tippurin ja sukupuoliteitse tarttuvan klamydiainfektion tutkimus, hoito sekä hoitoon ja ehkäisyyn määrätyt lääkkeet
- Ihmisen elimen, kudoksien tai solujen elävän luovuttajan tutkimus ja hoito
- Alle 18-vuotiaalle henkilölle annettava hoito ja ylläpito siltä osin kuin hoitopäiviä kalenterivuodessa on kertynyt yli seitsemän sekä sarjassa annettava lääkinnällinen kuntoutus ja hyposensibilisaatio-, puhe- ja äänihäiriö-, säde- ja sytostaattihoito sekä muu vastaava hoito samoin kuin jatkuva dialyysihoito
- Avohoitona annettu opioidiriippuvuuden vieroitus- ja korvaushoito opioidilääkkeillä

Terveyspalveluiden maksuttomuus koskee myös

- Suomen sodissa palvelleita veteraaneja, sotainvalideja, lottia, pikkulottia ja sotilaspoikia
- hengityshalvauspotilaita

Lisäksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on:

- maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille
- **Maksuttomat käynnit lääkärin vastaanotolla kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaan kehitysvammaisille asiakkaille**
- **Maksuttomat lääkärin kotikäynnit säännöllisen kotihoidon asiakkaille**

10 Palvelun keskeytyksen vaikutuksesta asiakasmaksuun

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 10 k §)

Hyvinvointialue saa periä 7 c ja 10 e §:ssä säädetyn maksun, vaikka palvelu keskeytyisi tilapäisesti asiakkaasta johtuvasta syystä. Jos palvelu kuitenkin keskeytyy yli viideksi päiväksi, maksua ei peritä viittä päivää ylittävältä ajalta. Jos palvelu keskeytyy hyvinvointialueesta johtuvasta syystä tai siksi, että asiakas on laitoshoidossa, maksua ei peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Jos palvelun keskeytys jatkuu koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

11 Rintamaveteraanit ja -lotat sekä sotainvalidit

11.1 Rintamaveteraanit ja -lotat

Rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut perustuvat lakiin rintamaveteraanien kuntoutuksesta ja lakiin rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta (54/2019) sekä asetukseen rintamaveteraanien kuntoutuksesta (1348/1988).

Rintamaveteraanien ja sotainvalidien kotona asumista tukevat palvelut ovat samalla tasolla, mutta perustuvat edelleen eri lakeihin. Kotona asumista tukeviin palveluihin oikeutetun rintamaveteraanin tulee olla Suomessa asuva vuosien 1939–1945 sotiin osallistunut rintamasotilastunnuksen, rintamapalvelustunnuksen tai rintamatunnuksen omaava rintamaveteraani.

Rintamaveteraaneilta ei peritä asiakasmaksua:

- kotipalvelusta, kotisairaanhoidosta ja kotisairaalahoidosta
- kotiin annettavista ateriapalveluista ja tukipalveluista (tukipalveluja esim. turvapuhelin-, asiointi-, kauppa-, saattaja-, kylvytys-, siivous- ja pyykki- vaatehuoltopalvelu sekä apteekin annosjakelupalvelu)
- sosiaalihuoltolain mukaisesta liikkumista tukevasta palvelusta
- päiväkeskustoiminnasta
- omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisesta hoidosta
- sosiaalihuoltolain mukaisen pitkäaikaisen asumispalvelun hoivasta/huolenpidosta ja aterioista
- perhehoitolain mukaisesta pitkäaikaisesta perhehoidosta
- terveydenhuoltolain 24 §:n mukaisesta lääkinnällisestä kuntoutuksesta
- hampaiden tarkastus, ehkäisevä hoito, proteettiset toimenpiteet (asiakasmaksuasetus 9 §)

(Valtiokonttorin ohje kunnille 14.12.2021 VK/113428/08.01.02/2021 + asiakasmaksuasetus 9 §)

11.2 Sotainvalidit

Valtion korvaamiin avopalveluihin oikeutettuja ovat vähintään 10 prosentin sotainvalidit.

Sotilasvammalain mukaan kunnalliset avopalvelut voidaan korvata myös asevelvollisena tai rauhanturvaajana ennen vuotta 1991 vahingoittuneelle tai sairastuneelle. Heidän osaltaan raja on 20 %.

Sotilasvammalain nojalla järjestettävät palvelut eivät ole riippuvaisia edunsaajan tuloista, eivätkä täten edellytä tulojen selvittämistä. Palvelujen antamisessa on kuitenkin noudatettava sosiaalihuoltolain mukaista tarveharkintaa. Sillä ei ole merkitystä, järjestääkö hyvinvointialue vastaavia palveluja muille kuntalaisille. Kyseessä on erityisryhmä, jonka palveluihin hyvinvointialue saa Valtiokonttorin myöntämää määrärahaa.

Sotilasvammalain 6 §:n mukaisesti korvataan kustannukset seuraavista avopalveluista:

1. Sosiaalihuoltolain 14 §:n 1 momentin
  - 5 kohdan mukaisista kotipalveluista,
  - 7 kohdan mukaisista asumispalveluista ja
  - 9 kohdan mukaisista liikkumista tukevista palveluista
2. Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaisesta omaishoidon tuesta sekä
3. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen 24 §:n mukaisista sairaanhoitopalveluista aiheutuneet kustannukset. Sairaanhoidon kustannukset korvataan kuitenkin vain siltä osin kuin kysymyksessä on koti-, päivä- tai yösairanhoidon taikka lääkinällinen kuntoutus. (Valtiokonttorin ohje kunnille 14.12.2021 VK/113425/08.01.02/2021).

12 Terveysasemat

12.1 Lääkärikäynti

Lääkärin vastaanoton asiakasmaksu peritään terveyskeskuksessa kolme kertaa kalenterivuodessa. Sen jälkeen käynnit ovat maksuttomia kyseisessä terveyskeskuksessa.

12.2 Hoitajakäynti

Käynti terveyskeskuksen sairaanhoitajalla on **maksutonta**.

12.3 Haavahoito ja jalkahoito

Käynti terveyskeskuksen sairaanhoitajan toteuttamassa haavanhoidossa on **maksutonta**. Myös sarjahoitona annettu haavanhoito on maksutonta.

Jalkahoito on terapiapalvelua, josta peritään **terapiapalveluiden maksu**. Hoito voi olla joko sarjahoitoa tai yksittäisiä käyntejä. Sarjahoidosta voidaan periä maksu korkeintaan 45 käynniltä vuodessa. Tämän ylittävät käynnit ovat maksuttomia.

12.4 Tartuntataudit

Tartuntatautilain nojalla yleisvaarallisten tartuntatautiin tutkimus, hoito ja lääkitys ovat potilaalle maksuttomia. Lisäksi seuraavien valvottavien tartuntatautiin tutkimus ja hoito ovat maksuttomat; HIV-infektio, tippuri ja sukupuoliteitse tarttuva klamydiainfektio.

12.5 Käyntimaksu asiakkaan siirtyessä vuodeosastolle

Jos asiakas siirretään maksulliselta lääkärin tai sairaanhoitajan vastaanotolta suoraan terveyskeskuksen vuodeosastolle, peritään maksu vain vuodeosaston hoitopäivän osalta.

12.6 Humalatilatutkimukset

Terveysasemilla otetaan humalatilaverinäytteitä ja suoritetaan kliinisiä humalatilatutkimuksia.

Poliisia laskutetaan asiakkaan humalatilatutkimuksista terveydenhuollon yksiköissä vuosittain määräämänsä korvauksen.

12.7 Turvapaikanhakijat

Turvapaikanhakijoiden käynnit laskutetaan vastaanottokeskuksilta palvelun tuottamisen todellisilla kustannuksilla. Kopio asiakkaan henkilökortista tai vastaanottokeskuksen maksusitoumus toimitetaan terveyspalvelujen hallintoon.

12.8 Asevelvolliset

Asevelvollisten terveyden- ja sairaanhoito on asevelvolliselle maksutonta. Asiakkaan sekä hoidon tuottamisen osuudesta laskutetaan prikaatia, jossa asevelvollinen palvelee. Kopio varusmieskortista toimitetaan terveyspalvelujen hallintoon.

13 Sarjahoito

Sarjahoito on terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa säännöllistä ja toistuvaa hoitoa, joka toteutetaan suunnitellusti. Sarjahoitona voidaan pitää hoitoa, joka

- toteutetaan lähes samanlaisena vähintään kolme kertaa
- hoitojen väliin jäävä aika ei ylitä kahta viikkoa
- hoidollisista syistä hoito voidaan toteuttaa harvemmin

Sarjahoidon maksu saadaan periä enintään 45 kertaa kalenterivuodessa. Hoitokertamäärä lasketaan yhteen eri hoitokerroista ja erilaisista sarjahoitona toteutettavista hoidoista. Perusterveydenhuollossa sarjahoito on sarjassa annettavaa fysioterapiaa, ravitsemusterapiaa tai toimintaterapiaa. Kertymään lasketaan mukaan myös ostopalvelut. Sarjahoito kerryttää maksukattoa.

14 Lääkinnällinen kuntoutus

Laskutus perustuu käyntimaksuun, ja käynti kerryttää maksukattoa. Käyttämättä, ja ilman hyväksyttävää syytä peruuttamatta jätetystä asiakkaan varaamasta käyntiajasta, peritään maksu. Alle 18-vuotiailta ei peritä maksua.

14.1 Fysioterapia

Fysioterapia on sarjahoitoa tai yksilökohtaista fysioterapiaa 1–2 kertaa tai mahdollisesti useammin, mutta hoidon sisältö on eri hoitokerroilla erilainen. Potilaan hoitosuunnitelmasta ilmenee, onko hoito lääkinällistä kuntoutusta vai yksilökohtaista fysioterapiaa.

14.2 Ravitsemusterapia

Ravitsemusterapian palveluista veloitetaan asiakasmaksuhinnaston mukainen terapiamaksu.

- Sairaanhoidollinen ravitsemusterapia on maksullinen ja terveyden edistäminen/ennaltaehkäisy maksuton. Läheteessä pitää aina olla diagnoosi.
- Ravitsemusterapia on maksutonta alle 18-vuotiaille, mielenterveyspalveluita saaville tai mikäli sairaus aiheuttaa tarpeen ravitsemusterapialle ja diagnoosiin perustuvaan syömishäiriöön.
- Sairaanhoidollista ravitsemusterapiaa voi olla myös sairaanhoitajan/terveydenhoitajan diagnoosiin perustuva.
- Ylipainoon liittyvä ravitsemusterapia on maksullista, riippumatta siitä onko liitännäissairauksia, ensimmäiset 3kk (1käynti/kk). Terapia muuttuu maksuttomaksi vuosi terapian aloituksesta. Läheteessä pitää aina olla diagnoosi.

14.3 Puhe- ja toimintaterapia

Puhe- ja toimintaterapiasta veloitetaan asiakasmaksuhinnaston mukainen terapiamaksu. Sarjahoitona annettavasta puheterapiasta ei kuitenkaan peritä maksua.

Ikääntyneiden palveluiden kotihoidon, omaishoidon ja asumispalveluiden piirissä olevien asiakkaiden kotikuntoutuksena annetut fysio-, toiminta- ja ravitsemusterapia ovat maksuttomia.

15 Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollon laskutus perustuu suun terveydenhuollon ammattilaisen suorittamiin toimenpiteisiin ja käyntimaksuun. Suun terveydenhuollon käynti kerryttää maksukattoa. Hammastekniset toimenpiteet liittyen proteeseihin eivät kerrytä maksukattoa, mutta muut tähän liittyvät käynnit kyllä.

Käyttämättä ja ilman hyväksyttävää syytä peruuttamatta jätetystä asiakkaan varaamasta suun ja hampaiden tutkimuksen ja hoidon vastaanottoajasta peritään maksu. Alle 18-vuotiailta ei peritä maksua.

16 Lääkärintodistukset ja lausunnot

(Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 23 §)

Maksua ei saa periä sellaisesta lääkärintodistuksesta tai -lausunnosta, joka tarvitaan asiakkaan hoidon tai kuntoutuksen saamiseksi, sairausvakuutuslain (1224/2004) 5 luvun nojalla lääkekorvauksen saamiseksi tai sellaisen lyhytaikaisen sairausloman tarpeen

osoittamiseksi, jonka kesto on enintään sairausvakuutuslain 8 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettun omavastuuajan pituinen. Toisen viranomaisen pyytämä lausunto on myös maksuton (esim. holhous- tai lastensuojeluasiat).

Muilta osin terveydenhuollon ammattihenkilön antamista todistuksista ja lausunnoista voidaan periä maksu.

Taulukko 1: Maksulliset ja maksuttomat lausunnot.

Maksulliset lausunnot
Lääkärilausunto ajokyvystä
Lääkärilausunto vammaisen pysäköintilupaa varten
Todistus kypärän/turvavyön käytöstä vapauttamiseksi
B-lausunto verotuksen invalidivähennyistä varten tai vapauttamiseksi ajoneuvoverosta
C-lausunto vammaistuen/hoitotuen/omaishoidon tuen/kuljetuspalvelun hakemista varten
Lääkärilausunto kuljetuspalveluhakemuksen liitteeksi
E-lausunto
T-lausunto
Todistus matkan peruuttamiseksi sairauden takia
Oikeuslääketieteelliset lausunnot (laskutetaan poliisia)
Maksuttomat lausunnot
Käyntitodistus
A-todistus
Hoitajan kirjoittama sairauslomatodistus
Todistus lapsen sairaudesta
Salmonellatodistus
Todistus matkakorvausta varten (SV 67)
Todistus erityisruokavaliota tms. varten.
Todistus lääkkeiden kuljettamista varten tai todistus metallisista kehon vierasesineistä
Ilmoitus terveydentilan muutoksesta poliisille
B-todistus erityiskorvattavia lääkkeitä, kuntoutusta, sairauslomaa ja työkyvyttömyyseläkettä/kuntoutustukea varten
Työvoimatoimiston pyytämä selvitys potilaan terveydentilasta

Kuntoutussuunnitelma tai lähete/maksusitoumus kuntoutusta/sopeutumisvalmennusta varten

Tutkimus- ja hoitomääräys fysioterapiaan (SV3FM)

Yhteenveto 8. luokan tarkastuksesta oppilaalle (tehdään koulu/opiskeluterveydenhuollossa)
Lääkärinlausunto terveydentilasta Puolustusvoimia varten (myös kun kyseessä on vapaaehtoinen palvelu)
Lausunto raskauden keskeytystä varten
Lausunto steriloinnista varten
Lääkärintodistus edunvalvonta-asiassa
Rokotustodistus
Kuolintodistus

Rintamaveteraaneilta ei peritä maksua todistuksesta silloin, kun kyseessä on lakisääteinen kuntoutukseen hakeutuminen.

Terveyskeskuksessa ei tehdä harrastuksiin tarvittavia todistuksia.

Terveyskeskuksessa ei tehdä vaihto-oppilastodistuksia paitsi jos vaihto on pakollinen osa opiskelua.

Meripalvelutodistuksia ei tehdä, mutta todistukseen tarvittava keuhkoröntgenkuva voidaan ottaa.

17 Opiskelijaterveydenhuolto

17.1 Suomalaiset opiskelijat

Hyvinvointialueen perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työssäoppimisen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Opiskeluterveydenhuolto on alle 18-vuotiaille maksutonta. Sen jälkeen maksut määräytyvät asiakasmaksulain mukaisesti. Ehkäisevät palvelut, kuten terveystarkastukset ovat maksuttomia kaikille opiskelijoille.

Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät:

- 1) oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;
- 2) opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi

- määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti;
- 3) terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien;
  - 4) opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen.

17.2 Ulkomaalaiset opiskelijat

Suomeen tuleva opiskelija on opiskelijaterveydenhuollon piirissä.

EU- tai ETA-valtiosta tai Sveitsistä tulevalle on oikeus lääketieteellisesti välttämättömään hoitoon. Hän osoittaa oikeutensa hoitoon ensisijaisesti eurooppalaisella sairaanhoitokortilla.

Kanadan Quebecista tulevalle on oikeus julkisen terveydenhuollon palveluihin, kuten hyvinvointialueella asuvalla.

Jos opiskelijalla on Suomessa kotikunta, hänellä on oikeus kaikkiin julkisen terveydenhuollon palveluihin kotikuntalaisen asiakasmaksulla.

Suomeen kolmannelta valtiosta tulevalle, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, tulee olla vakuutus. Ilman vakuutusta hän on oikeutettu vain kiireelliseen hoitoon julkisessa terveydenhuollossa.

18 Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen käynnit ovat maksuttomia. Laitoskatkaisusta ja -kuntoutuksesta peritään lyhytaikaisen laitoshoidon maksu.

19 Vammaispalvelut

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987, vammaispalvelulaki) mukaan maksuttomia palveluita vammaisille ovat päivätoiminta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta sekä palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut. Palveluasumisen erityiskustannuksista voidaan kuitenkin periä maksu silloin, kun henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977) tarkoitettu erityishuolto on pääasiallisesti maksutonta. Erityishuoltoon kuuluvasta ylläpidosta voidaan kuitenkin periä maksu. Ylläpidolla tarkoitetaan tässä yhteydessä mm. ateriointiin ja muuhun joka päiväseen

normaaliin elämiseen liittyviä palveluja ja niistä muodostuvia kustannuksia. Asiakasmaksua ei tällä hetkellä peritä alle 16-vuotiailta. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaan järjestetystä täydestä ylläpidosta voidaan periä maksu lyhytaikaisessa laitoshoidossa siten kuin laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista ja sen muuttamisesta, ja asiakasmaksuasetuksessa säädetään, pitkäaikaisessa laitoshoidossa siten kuin lain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7 c §:ssä säädetään. Ostopalveluista peritään maksut samoin perustein kuin hyvinvointialueen itsensä tuottamista vastaavista palveluista. Hyvinvointialueet määrittelevät asiakasmaksut tuottamistaan palveluista. Asiakasmaksuissa voi olla hyvinvointialuekohtaisia eroja.

19.1 Liikkumista tukevat palvelut

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuista vaikeavammaisille järjestettävistä kuljetuspalvelusta ja saattajapalvelusta voidaan periä enintään paikkakunnalla käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu tai muu siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista, 1201/2020).

Asiakas ei maksa itse omavastuuosuutta kuljetusta tarjoavalle taholle vaan hyvinvointialue laskuttaa tämän asiakkaalta jälkikäteen.

19.2 Asuminen

Asiakas voi saada asumispalvelua vammaispalvelulain tai kehitysvammahuoltolain nojalla. Asiakkaalle voidaan järjestää tuettua asumista kotiin, yhteisöllistä asumista tai ympärivuorokautista palveluasumista.

Asumispalvelussa asiakas solmii itse vuokrasopimuksen. Vuokran tulee vastata alueella tavallisesti vastaavista asunnoista maksettavaa vuokratasoa.

19.3 Asumisen ylläpidon maksut, yli 16-vuotiaat

Ylläpidon maksu sisältää ateria- ja muun ylläpidon maksuja.

Ylläpidosta voidaan asiakkaalta periä maksu, mikäli asumispalveluyksikössä tehdään asiakkaille keskitettyjä hankintoja normaaliin elämiseen liittyvistä asioista, kuten esimerkiksi hygieniatarvikkeista, liinavaatteista, peruskalustuksesta, sanoma- tai aikakausilehdistä ja saunamaksusta. Mikäli keskitettyjä hankintoja ei tehdä tai asiakas ei tahdo niitä käyttää, häneltä ei voida periä ylläpitomaksua. Ylläpitomaksun tulee perustua todellisiin ja toteutuneihin kustannuksiin.

Vammaispalvelujen palveluasumisessa olevalta henkilöltä voidaan periä muun ylläpidon enimmäismaksua, mikäli siitä on hänen kanssaan sovittu ja mikäli asumispalveluyksikössä tehdään keskitettyjä hankintoja.

Kaikkien vammaispalvelulain ja kehitysvammahuoltolain mukaisten palvelujen asiakasmaksujen osalta on huomioitava, että siltä osin, kuin niistä ei ole laissa erikseen säädetty, on kyseessä asiakkaalta perittävä enimmäismäärä, jonka hyvinvointialue perii kun asiakas on hyvinvointialueen oman palvelutuotannon piirissä tai hänelle on ostettu vastaava palvelu yksityiseltä palveluntuottajalta. Yksityinen palveluntuottaja voi määritellä asiakasmaksunsa hyvinvointialueen esittämää enimmäismaksua pienemmäksi, jolloin peritään palveluntuottajan mukainen asiakasmaksu. Siltä osin, kuin asiakasmaksuista ei ole laissa erikseen säädetty tai määritelty, ne esitetään tarkistettaviksi vuosittain kohtuullisen kustannuskehityksen mukaisesti.

19.4 Tilapäinen palvelu: asuminen / sijais- tai tilapäishoito / asumiskokeilu tai -valmennus / tutkimusjakso tukikeskuksessa / perhehoito

Asiakkaan maksettavaksi tulee enimmäiskokonaismaksu, joka sisältää täyshoitoateriamaksun ja muun ylläpitomaksun sekä vuokran osuuden.

19.5 Päiväaikainen toiminta

Päiväaikaisen toiminnan aterioista peritään normaali ateriamaksu. Jos asiakas osallistuu päiväaikaiseen toimintaan, jota järjestää sama palveluntuottaja, jonka asumispalvelussa asiakas on ja asiakas käyttää ateriapalvelua, peritään vain yksi yhteinen ateriamaksu.

Päiväaikaiseen toimintaan osallistuvan henkilön on ilmoitettava osallistumisen perumisesta viimeistään klo 14 mennessä päivätoimintapäivää edeltävänä päivänä, mikäli osallistuminen estyy muusta kuin äkillisestä terveyteen liittyvästä syystä. Kyseistä ateriamaksua ei peritä, mikäli asiakas ei aterioi päivätoiminnan aikana tai siihen liittyen.

19.6 Laitoshoido

Pitkäaikaisesta laitoshoidosta asiakkaan maksettava asiakasmaksu määräytyy asiakkaan maksukyvyyn mukaan. Yksinasuvan asiakkaan asiakasmaksu on 85 % asiakkaan nettotuloista. Asiakkaan käyttöön jää kuukausittain käyttövara, joka on 15 % nettotuloista, kuitenkin vähintään 122 euroa kuukaudessa.

Alle 16-vuotiaalta pitkäaikaisen laitoshoidon asiakkaalta peritään korvauksena hoidosta, ylläpidosta tai huollosta lapsilisä ja vammaistukia siltä ajalta, jonka laitoshoido kestää. Lapsilisä peritään kokonaisuudessaan. Vammaistuki peritään siten, että asiakkaalle jätetään käyttövaraksi 15 % vammaistuesta, kuitenkin vähintään 122 euroa kuukaudessa.

20 Lapsiperheiden kotipalvelu ja lastensuojelun sijaishuolto

Lastensuojelun maksut (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7 § ja asiakasmaksuasetus 20 §)

Lastensuojelulaisissa tarkoitettu lasten ja nuorten huolto on maksutonta lukuun ottamatta laitoshuoltoa. Asiakasmaksulain 4 §:n 4 kohdassa säädetystä poiketen lastensuojelulain nojalla avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona lapselle annetusta perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi voidaan, milloin se on asianomaisten toimeentulon edellytykset ja huollolliset näkökohdat huomioon ottaen perusteltua, periä lapsen vanhemmilta maksu, joka saa määrältään olla enintään lapsen elatuksesta annetun lain 1–3 §: n perusteella määräytyvän elatusavun suuruinen.

Hyvinvointialue voi maksua vahvistamatta periä ja nostaa lapselle tulevat elatusavut siltä ajalta, jolta lapsi saa tässä pykälässä tarkoitettuja perhehoitoa tai laitoshuoltoa taikka asumispalveluja, sekä käyttää ne perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Lapsiperheiden kotipalvelussa alle kolmen kuukauden tilapäisen kotipalvelun maksu määräytyy tuntiperusteisesti Liitteen 1 asiakasmaksutaulukon mukaisesti. Jatkuvan säännöllisen lapsiperheiden kotipalvelun maksu määräytyy tulojen mukaan samoin perustein kuin kotihoidon maksut.

21 Ulkokuntalaisten/terveysasemien vaihtajien laskutus

- Jos asiakkaan kotikunta on muu kuin jokin hyvinvointialueen kunnista, on hän oikeutettu saamaan ainoastaan kiireellisen hoidon
- Jos ulkokuntalainen asiakas on valinnut Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen terveyskeskuksen hoitopaikakseen (kirjallinen ilmoitus), on hän oikeutettu saamaan samat avosairaanhoidon ja suun terveydenhuollon palvelut, kuin Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asiakas
- Jos asiakas on **ahvenanmaalainen**, tarvitsee hän **aina maksusitoumuksen** kiireettömään hoitoon. Valintaoikeus ei koske Ahvenanmaata.
- Jos asiakkaalla on omalta hyvinvointialueeltaan saatu maksusitoumus, on hän oikeutettu saamaan maksusitoumuksessa määritellyn hoidon
- Opiskelijat, ks. Opiskelijaterveydenhuolto
- Lastensuojelulain nojalla sijoitetut lapset ovat oikeutettuja saamaan kaikki tarvitsemansa terveydenhuollon palvelut (terveydenhuoltolaki 69 §)

22 Muualta kuin Suomessa asuvalta perittävät maksut

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 13 §)

Jos asiakkaalla ei ole Suomessa kotikuntaa, peritään hänelle annetusta terveydenhuollon palvelusta hyvinvointialueelle aiheutuvien kustannusten suuruinen maksu, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Edellä mainittuja maksuja ei saa periä:

- tartuntatautilain (1227/2016) 44 §:ssä säädetyistä kansalliseen rokotusohjelmaan sisältyvistä rokotuksista, 45 §:n 1 momentissa säädetyistä yleisistä vapaaehtoisista rokotuksista ja 47 §:ssä säädetyistä pakollisista rokotuksista;
- yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi annettavasta tutkimuksesta ja terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettua kiireellisestä hoidosta sekä yleisvaarallisen tartuntataudin hoitoon määrättyistä lääkkeistä
- raskaana olevan HIV-positiivisen henkilön tutkimuksesta, hoidosta ja hoitoon määrättyistä lääkkeistä

Maksuttomuus ei koske tilapäisesti Suomessa oleskelevia henkilöitä tai niitä, jotka saavat kustannuksiin korvausta muun lain nojalla tai vakuutuksen perusteella.

Laskuttaminen tapahtuu liitteenä 2 olevan erillisen ohjeen mukaan.

22.1 Oikeus hoitoon

Tilapäisesti Suomessa oleskelevat **ulkomaalaiset ovat oikeutettuja kiireelliseen ja lääketieteellisesti välttämättömään** hoitoon paitsi Suomeen toisesta EU- tai ETA-valtiosta tai Sveitsistä tullut ja täällä työeläke- ja/tai sairausvakuutettu työntekijä on oikeutettu kaikkiin julkisen terveydenhuollon palveluihin kuntalaisen asiakasmaksulla. Työntekijällä ei ole välttämättä kotikuntaa Suomessa, jolloin hän osoittaa oikeutensa hoitoon Kelan myöntämällä asiakirjalla Todistus oikeudesta hoitoetuuksiin

Isosta-Britanniasta tulevat ja Suomessa tilapäisesti oleskelevat henkilöt ovat oikeutettuja lääketieteellisesti välttämättömään sairaanhoitoon julkisessa terveydenhuollossa kuten ennen Ison-Britannian eroa EU:sta.

Isossa-Britanniassa sairaskortitettut henkilöt voivat tilapäisen oleskelunsa aikana osoittaa oikeutensa saada terveydenhuollon palveluita EU- tai Eta-maissa tai Sveitsissä viidellä erilaisella sairaanhoitokortilla. Kortit ovat voimassa niihin merkityn ajan. Tämä koskee EU-jäsenyyden aikana ja brexitin siirtymäajalla myönnettyjä eurooppalaisia sairaanhoitokortteja (European Health Insurance Card, EHIC), mutta myös erosopimuksen piirissä oleville henkilöille myönnettyjä "Citizens Rights" EHIC -kortteja.

Esittämällä jonkin seuraavista voimassa olevista korteista henkilö on oikeutettu saamaan lääketieteellisesti välttämätöntä hoitoa julkisessa terveydenhuollossa samoilla asiakasmaksuilla kuin hyvinvointialueen asukkaat:

- EU-jäsenyyden aikana myönnetty EHIC. Kortin tunnistaa oikeassa yläkulmassa olevasta tähtikuviosta, jonka keskellä lukee UK. Korttia on myönnetty 30.1.2020 saakka ja se on voimassa 5 vuotta.
- Brexitin siirtymäaikana myönnetty EHIC. Kortin tunnistaa oikeassa yläkulmassa

olevasta kirjainyhdistelmästä UK. Korttia on myönnetty 1.2.2020-10.1.2021 välisellä ajalla ja se on voimassa 5 vuotta.

- ”Citizens Rights” EHIC. Kortin tunnistaa oikeassa yläkulmassa olevasta hologrammista, kortin yläkentässä olevasta kyseiselle kortille ominaisesta tekstistä CRA sekä henkilökohtaisesta tunnusluvusta (PIN, personal identification number). Korttia on myönnetty 20.11.2020 alkaen ja se on voimassa 5 vuotta.
- Opiskelijoiden ”Citizens Rights” EHIC. Kortin tunnistaa maakohtaisesta tunnuksesta PIN-kohdassa. Maakohtainen tunnus ei kuitenkaan rajoita kortin käyttöä vaan oikeuttaa lääketieteellisesti välttämättömään hoitoon kaikissa EU-maissa. Korttia on myönnetty 20.11.2020 alkaen ja se on voimassa henkilön ulkomailla opiskelun ajan.
- Uusi GHIC (Global Health Insurance Card). Kortin tunnistaa Ison-Britannian lippua muistuttavasta korttipohjasta, oikeassa yläkulmassa olevasta hologrammista sekä kirjainyhdistelmästä UK. Korttia on myönnetty 11.1.2021 alkaen ja se on voimassa 5 vuotta.
- Lisäksi Iso-Britanniassa sairausvakuutettu ja Suomeen tuleva henkilö voi edelleen osoittaa oikeutensa saada lääketieteellisesti välttämätöntä hoitoa kuntalaisen asiakasmaksulla myös Ison-Britannian hänelle myöntämällä eurooppalaisen sairaanhoitokortin väliaikaisesti korvaavalla todistuksella (provisional replacement certificate, PRC).

Huom! Ison-Britannian passilla ei voi osoittaa oikeuttaan saada terveydenhuollon palveluita Suomessa.

23 Täky eli täyskustannusmaksun laskutus lakisääteisten tapaturmavakuutusten piiriin kuuluvan hoidon osalta

Vakuutusyhtiöt korvaavat potilaiden hoidon aiheuttamat kustannukset kokonaisuudessaan, kun kyse on liikenne- tai työtapaturmasta tai ammattitautiepäilyn ensimmäisestä käyntikerrasta. Ammattitautidiagnoosin varmistuttua, vakuutusyhtiö korvaa kaiken siihen liittyvän hoidon. Ennen vuotta 2005 tapahtuneista tapaturmista korvauksia ei voi hakea.

Jos vahingoittuneella on oikeus korvaukseen sairaanhoidosta, vakuutuslaitoksen on maksettava sairaanhoidon järjestäneelle hyvinvointialueelle sairaanhoidon kustannuksista täyskustannusmaksu. Edellytyksenä on, että sairaanhoidon järjestänyt julkisen terveydenhuollon toimintayksikkö on täyttänyt työtapaturma- ja ammattitautilain 41 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. Täyskustannusmaksua ei makseta vahingon vuoksi annetusta pitkäaikaisesta laitoshoidosta. (työtapaturma- ja ammattitautilaki 40§)

Jos hoitoon hakeutumisen tai myöhemmän hoitokäynnin yhteydessä päätetään toimenpiteestä, josta laaditaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 a §:n mukainen suunnitelma tai josta muulla tavoin tehdään päätös, terveydenhuollon toimintayksikön on

lähetettävä se vakuutuslaitokselle neljän arkipäivän kuluessa päivästä, jona potilasasiakirjamerkinnot on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) nojalla annettujen säännösten mukaan tehtävä. Ilmoitusvelvollisuus ei koske:

- 1) kiireellistä sairaanhoitoa, jolla tarkoitetaan välittömän hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman vamman tai sairauden olennaista pahentumista;
- 2) vastaanottokäyntiä julkisen terveydenhuollon toimintayksikössä ja sen yhteydessä tehtävää röntgentutkimusta, ultraäänitutkimusta ja muuta niihin rinnastettavaa vähäistä tutkimus- ja hoitotoimenpidettä. (työtapaturma- ja ammattitautilaki 41§)

24 Kutsunnat

Kutsunnoista aiheutuvat kustannukset laskutetaan valtiolta vuosittain sopimuksen mukaan. Pääesikunta lähettää listan kutsunanalaisista terveystarkastettavista henkilöistä vuosittain hyvinvointialueelle. Kouluterveydenhuolto toimittaa terveystarkastuslomakkeet hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen johtoon, josta lomakkeet lähetetään eteenpäin pääesikuntaan.

25 Laitoshoito

Laitoshoidolla tarkoitetaan ylläpidon, hoidon ja huolenpidon sisältävää toimintaa

- sairaalassa
- terveyskeskuksen vuodeosastolla
- sosiaalihuollon laitoksessa
- kehitysvammaisten erityishuollon laitoksessa
- päihdehuoltolaitoksessa
- muussa vastaavassa toimintayksikössä

Hoitopäiväksi lasketaan yksi kalenteripäivä riippumatta saapumis- tai poistumisajankohdasta. Jos asiakas muuttaa, lähettävä taho ei peri maksua muuttopäivästä.

Lyhytaikainen laitoshoido on tilapäistä, alle kolme kuukautta kestävä. Lyhytaikaista hoitopäivämaksua peritään kalenterivuodessa maksukaton täyttymiseen asti. Tämän jälkeen hoitomaksu alenee. Maksukatto kertyy kalenterivuosittain.

Alle 18-vuotiailta hoitopäivämaksuja voidaan periä terveyskeskuksessa tai sairaalassa taikka sen toimintayksikössä enintään seitsemältä hoitopäivältä kalenterivuodessa.

26 Osavuorokausihoidon maksu

Osavuorokausihoidon asiakkaat maksavat päivä- tai yöhoidon maksun.

27 Mielenterveys- ja päihdepalveluiden asumispalvelut

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ostaa kuntouttavat mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelut ostopalvelusopimuksella yksityisiltä palveluntuottajilta. Ne koostuvat palveluasumisesta ja tehostetusta palveluasumisesta. Tuettua asumista toteutetaan Porvoossa sijaitsevan Koivulan asumisyksikön kautta sekä ostopalveluna.

27.1 Tuettu asuminen

Sosiaalihuoltolaki 21 a §

Tuetussa asumisessa asiakas solmii oman vuokrasopimuksen, joiden kustannuksista hän vastaa itse. Tämän lisäksi asiakkaan maksettavaksi tulee asumispalvelumaksu, jonka hyvinvointialue veloittaa asukkaalta. Tuetusta asumisesta voidaan periä maksu samoin perustein, mikäli palveluun kuuluu jatkuvasti ja säännöllisesti annettavaa tukipalvelua ja kotihoitoa tai muuta hoivaa ja huolenpitoa. Tuettuun asumiseen sisältyvästä tuesta ja ohjauksesta ei peritä maksua.

27.2 Yhteisöllinen asuminen

Sosiaalihuoltolaki 21 b §

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Palveluihin sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut.

Yhteisöllisestä asumisesta määräytyvä maksu perustuu palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyyn (bruttotulot) ja perheen koon mukaan. Asiakas tekee palveluntuottajan kanssa huoneenvuokralain mukaisen vuokrasopimuksen ja maksaa vuokran palveluntuottajalle. Asiakas maksaa erikseen käyttönsä mukaan sosiaalihuoltolain mukaisesta tukipalvelusta (19 §) tai kotihoidosta (19 a §).

27.3 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Sosiaalihuoltolaki 21 c §

Ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa palveluja järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti ympärivuorokautisesti.

Ympäri vuorokautisesta palveluasumisesta määräytyvä maksu perustuu palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyyn (bruttotulot) ja perheen koon mukaan. Asiakas maksaa erikseen vuokran ja tekee palveluntuottajan kanssa huoneenvuokralain mukaisen vuokrasopimuksen ja maksaa vuokranpalveluntuottajalle.

Maksu lasketaan siten, että asukkaalle tulee aina jäädä vähintään voimassa oleva henkilökohtainen **käyttövara 182 euroa kuukaudessa**. Mikäli käyttövara jää tämän alle tämä huomioidaan asiakasmaksun veloituksessa.

Ympäri vuorokautiseen palveluasumiseen liittyvistä palveluista ei kuitenkaan saa periä erillistä maksua (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 10 h §).

27.4 Tilapäinen asuminen

Akuutissa asumisen kriisissä oleville asiakkaille tarkoitettu tilapäinen majoitus asumispäivystyksen yksiköissä on maksutonta. Palveluun ei sisälly aterioita.

28 Kotona asumista tukevat palvelut

28.1 Tilapäinen kotihoito tai kertakäynti

Tilapäisellä kotihoidolla tarkoitetaan joko kertaluonteisina käynteinä toteutettavaa kotihoitoa tai määrääjäksi suunniteltua kotihoitoa. Kertaluonteisia käyntejä ovat erilaiset sairaanhoidolliset toimenpiteet, esimerkiksi verikokeet, pistokset ja muu lääkehoito ja ompeleiden poisto

28.2 Arviointitiimi

Kotihoidon arviointitiimin hoito on tilapäistä. Asiakkaat ovat osastoilta kotiutuvia asiakkaita, jotka tarvitsevat aluksi useampia käyntejä kotona. Arviointitiimin toiminnasta peritään joko kertamaksu tai vuorokausimaksu riippuen asiakkaan tarpeista.

28.3 Kotikuntoutus

Kotikuntoutuksella ylläpidetään ja edistetään ikääntyvien arjen toimintakykyä ja tuetaan turvallista kotona asumista silloin, kun kotona pärjääminen ja arjen toiminnoista suoriutuminen on heikentynyt ja toimintakyky laskenut merkittävästi. Kuntoutus sisältää yksilöllisen tarpeen mukaan fysio-, toiminta- ja ravitsemusterapiaa.

Palvelusta peritään joko yksittäisen ohjaus- ja neuvontakäynnin maksu tai viikkohinta, silloin kun kuntoutus toteutetaan kahtena tai useampana käyntinä viikossa. Kotikuntoutuksen maksut kerryttävät maksukattoa.

Ikääntyneiden palveluiden kotihoidon (myös tilapäinen kotihoito ja arviointitiimi), omaishoidon ja asumispalveluiden piirissä olevien asiakkaiden kotikuntoutuksena annetut fysio-, toiminta-, puhe- ja ravitsemusterapia ovat maksuttomia.

Palvelutarpeen arvio, apuvälinepalvelu ja asunnon esteettömyyden arviointi ovat kaikille maksuttomia.

28.4 Lyhytaikaishoito

Lyhytaikaishoito on kotona asuville ikäihmisille ja vammaisille kohdennettua intervalli- ja tilapäistä lyhytaikaishoitoa, päivätoimintaa ja kotiin annettavaa tunti- ja vuorokautta kohti.

28.5 Muistipoliklinikka

Muistipoliklinikka on tarkoitettu yli 65-vuotiaiden muistihäiriöisten tutkimukseen, ohjaukseen ja hoitoon. Hoitajan vastaanotolla käynti on maksuton ja lääkärikäynti on maksullinen. Lääkärikäynti kerryttää maksukattoa ja kuuluu 3 x terveyskeskuksen lääkärikäyntikattoon. Muistipoliklinikan palvelut ovat maksuttomia veteraaneille.

28.6 Omaishoito

Omaishoidolla tarkoitetaan ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuen myöntämisessä ja hoitopalkkion määräytymisessä tärkein peruste on hoidon sitovuus.

28.7 Omaishoidon tuen lakisääteinen vapaa

Kaikilla omaishoitajilla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Jos omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin, hänellä on oikeus pitää vapaata kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti.

Omaishoitajan lakisääteisestä vapaasta on sovittu omaishoidontuen sopimuksessa ja se on kirjattu hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Lakisääteinen vapaavuorokausi voidaan jakaa kolmeen enintään kahdeksan tunnin mittaiseen jaksoon.

29 Maksukyvyn mukaan määräytyvät maksut

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista)

Palvelun pitkäaikaisuus maksukyvyn mukaan määräytyviä maksusäännöksiä sovellettaessa määritellään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuissa 7 b §:ssä. Hyvinvointialue saa periä 7 c tai 10 e §:ssä säädetyn maksukyvyn mukaan määräytyvän maksun, jos palvelun arvioidaan sen alkamisesta lukien kestävän tai jos palvelu on tosiasiallisesti kestänyt vähintään laissa säädetyn ajan.

Sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalvelujen, perhehoitolaissa tarkoitetun perhehoidon ja ammatillisen perhehoidon, terveydenhuoltolaissa tarkoitetun laitoshoidon sekä sosiaalihuoltolaissa tarkoitetun laitospalvelun osalta pitkäaikaisuuden edellytyksenä on **3 kuukautta**.

Kotiin annettavien palvelujen osalta pitkäaikaisuuden edellytyksenä on se, että asiakas saa palvelua **vähintään kerran viikossa** ja lisäksi palvelun arvioidaan kestävän **vähintään 2 kuukautta**, tai palvelu on tosiasiallisesti kestänyt jo vähintään 2 kuukautta.

Hyvinvointialue päättää maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta toistaiseksi. Hyvinvointialueen on tarkistettava maksu lain 10 j §:ssä säädettyissä tilanteissa sekä asiakkaan tai hänen edustajansa hakemuksesta. Maksua määrättäessä tulee selvittää asiakkaan perhesuhteet ja tulotiedot sekä mahdolliset tuloista vähennettävät erät.

Maksukykyä arvioitaessa ja suuruutta määrättäessä voidaan ottaa huomioon lain 10 §:n mukaan henkilön eläminen yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa, alaikäisten lasten eläminen samassa taloudessa, henkilön tosiasiallista perhesuhteista johtuvat muut maksukykyyn vaikuttavat seikat sekä lapsen elatuksesta annetussa laissa tarkoitettu elatusvelvollisuus siten kuin tässä laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkemmin säädetään. Maksukyvyn mukaan määräytyvän maksun suuruutta määrättäessä otetaan huomioon palveluja käyttäneiden tulot siten, kun asiakasmaksulaissa ja asetuksessa säädetään.

Hyvinvointialueella on oikeus saada tiedot pankilta vain, jos kunta ei ole saanut maksun määräämistä varten riittäviä tietoja asiakkaalta, hänen edustajaltaan tai muilta pykälän 1 momentissa luetelluilta tahoilta ja lisäksi jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen edustajansa antamien tietojen riittävyttä tai luotettavuutta. Pankkitietoja tulee pyytää pankilta kirjallisesti. Ennen pyyntöä asiakkaalle ja puolisolalle (jos tietoja on ollut tarpeen pyytää myös puolisolasta) tulee antaa tietojen pyytämisestä tieto. Päätöksen pyynnön tekemisestä voi tehdä vain hyvinvointialueen nimeämä viranhaltija.

29.1 Jatkuva ja säännöllinen kotona annettava palvelu sekä pitkäaikainen yhteisöllinen asuminen

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 10 e §)

Maksukyvyn mukaan määräytyvää maksua peritään jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta ja pitkäaikaisesta sosiaalihuoltolain mukaisesta asumisesta. Maksu määräytyy seuraavien taulukoiden mukaan palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan. Maksu saa olla enintään taulukon maksuprosentin osoittama määrä tulorajan ylittävistä kuukausituloista. Maksuun ei sisälly asumiskustannuksia.

Jos palvelutuntien määrä vaihtelee kuukausittain, maksua määrättäessä saadaan käyttää maksuprosenttia, joka vastaa palvelutuntien keskimääräistä hintaa. Palvelutunnit huomioidaan kokonaisina tunteina siten, että osittaiset palvelutunnit pyöristetään lähimpään kokonaiseen tuntiin ja puolikkaat tunnit pyöristetään ylöspäin.

Taulukko 2: Tulorajat:

Perheen koko, henkilömäärä*	1	2	3	4	5	6
Tuloraja, euroa kuukaudessa	653 €	1 205 €	1 891 €	2 338 €	2 830 €	3 251 €

*jos perheen hlö määrä on enemmän kuin kuusi, tulorajaa korotetaan 389 € kustakin seuraavasta henkilöstä

Taulukko 3: Maksuprosentit perheen koon mukaan:

Perheen koko, henkilömäärä	1	2	3	4	5	6 hlöä tai enemmän	
Palvelutunnit/ kuukaudessa	4 tuntia tai vähemmän	8,00	7,00	6,00	6,00	6,00	6,00
	5	10,00	8,75	7,50	7,50	7,50	7,50
	6	12,00	10,50	9,00	9,00	9,00	9,00
	7	14,00	12,25	10,50	10,50	10,50	10,50
	8	16,00	14,00	12,00	12,00	12,00	12,00
	9	17,00	14,75	12,50	12,50	12,50	12,00
	10	18,00	15,50	13,00	13,00	13,00	12,00
	11	19,00	16,25	13,50	13,50	13,50	12,00
	12	20,00	17,00	14,00	14,00	14,00	12,00
	13	21,00	17,75	14,50	14,50	14,00	12,00
	14	22,00	18,50	15,00	15,00	14,00	12,00
	15	23,00	19,25	15,50	15,50	14,00	12,00
	16	24,00	20,00	16,00	16,00	14,00	12,00
	17	24,50	20,50	16,50	16,00	14,00	12,00
	18	25,00	21,00	17,00	16,00	14,00	12,00
	19	25,50	21,50	17,50	16,00	14,00	12,00
	20	26,00	22,00	18,00	16,00	14,00	12,00
	21	26,50	22,50	18,50	16,00	14,00	12,00
	22	27,00	23,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	23	27,50	23,50	19,00	16,00	14,00	12,00
	24	28,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	25	28,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	26	29,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	27	29,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	28	30,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	29	30,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	30	31,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	31	31,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	32	32,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	33	32,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	34	33,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	35	33,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	36	34,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
	37	34,50	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00
38 tai enemmän	35,00	24,00	19,00	16,00	14,00	12,00	

29.2 Säännöllinen kotihoito

Säännöllistä palvelua ja hoitoa tarvitsevilta asiakkailta peritään hoidon ja palvelun määrän, asiakkaan bruttotulojen, maksukyvyn sekä perheen koon mukaan määräytyvä **kotihoidon kuukausimaksu**. Maksu määrätään toistaiseksi ja tarkistetaan tarpeen mukaan. Lisäksi hoito- ja palvelusuunnitelmaan lisätään kaksi (2) tuntia kuukaudessa palveluaikaa koneelliseen lääkkeenjaon kustannuksista.

Kotihoidon palvelutarpeen arviointikäynti asiakkaan kotiin on maksuton.

Säännölliseen kotihoitoon sisältyvät lääkärin kotikäynnit ovat asiakkaalle maksuttomia.

Maksua ei peritä, mikäli kotihoidon palvelujen kuukausimaksu jää alle 6,00 euroa

Vähintään 10 prosentin sotainvalideille kotihoito on maksutonta

Hyvinvointialueen tuottaman palvelun lisäksi asiakkaalla on mahdollisuus hankkia kotihoidon palvelu myös palvelusetelillä näin halutessaan

Kotihoidon maksuista vastaava viranhaltija tekee päätöksen asiakasmaksusta. Maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen.

29.3 Kotona asumista tukevat tukipalvelut

29.3.1 Saunapalvelu

Kodin ulkopuolinen saunapalvelu on tarkoitettu niille kotihoidon asiakkaille, joilla ei ole suihku- tai peseytymismahdollisuutta kotona. Palvelusta peritään erillinen käyntihinta.

29.3.2 Ateriapalvelu

Ateriapalvelu on tarkoitettu henkilöille, joilla on alentunut liikuntakyky tai/ja jotka eivät kykene käymään kodin ulkopuolella esim. palvelukeskuksissa ruokailemassa tai eivät pysty huolehtimaan päivittäisen ruuan valmistamisesta/lämmittämisestä. Ateriasta peritään annoshinta.

29.3.3 Pyykkipalvelu

Asiakkaan pyykkit pestään omassa tai taloyhtiön pesukoneessa. Tarvittaessa käytetään pesula-/pyykkipalveluita, jotka ovat maksullisia.

29.3.4 Liikkumista tukevat palvelut

Sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluita myönnetään asiakkaalle, mikäli vaikeavammaisten kuljetuspalvelun tarve ja kriteerit eivät täyty, mutta joka ei selviydy normaalin julkisen liikenteen tai Palvelulinjan avulla. Liikkumista tukevat palvelut kohdennetaan ensisijaisesti kotona asuville tukemaan itsenäistä selviytymistä asioinneissa.

Liikkumista tukevia palveluita myönnetään korkeintaan kahdeksan yhdensuuntaista matkaa kalenterikuukaudessa. Yhdensuuntaisesta matkasta peritään alueella voimassa olevan julkisen liikenteen mukainen omavastuuosuus. Hyvinvointialue perii omavastuuosuuden asiakkaalta.

29.3.5 Turvapuhelin

Hyvinvointialue myöntää turvapuhelimia ensisijaisesti yksin asuville huonokuntoisille ikäihmisille. Edellytyksenä on lisäksi hakijan pienituloisuus. Turvapuhelimia saa myös yksityisiltä palveluntuottajilta.

29.4 Yhteisöllinen asuminen

Asuminen on tarkoitettu henkilölle, joka ei tarvitse runsasta hoivaa ympärivuorokautisesti, mutta tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa.

Ikääntyneiden palveluissa asukasvalinnat tekee SAP-ryhmä (selvitä-arvioi-palveluohjaa) perustuen toimintakykyarvioihin sekä palvelulle asetettuihin myöntämisperusteisiin.

Yhteisöllisen asumisen maksu määräytyy taulukoiden 2 ja 3 mukaan palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan.

Vähintään 10 prosentin sotainvalideille yhteisöllinen asuminen on maksutonta.

29.4.1 Yhteisöllinen asuminen ja ryhmäkodit

Perusmaksu sisältää turvapuhelimen ja tarpeen mukaan arvioidun pyykkipalvelun.

Säännöllistä palvelua ja hoitoa tarvitsevilta asiakkailta peritään hoidon ja palvelun määrän, asiakkaan bruttotulojen, maksukyvyn sekä perheen koon mukaan määräytyvä **kotihoidon kuukausimaksu**. Maksu määrätään toistaiseksi. Lisäksi hoito- ja palvelusuunnitelmaan lisätään kaksi (2) tuntia kuukaudessa palveluaikaa koneelliseen lääkkeenjaon kustannuksista.

Ryhmäkotien asukkaat maksavat lisäksi ateriapalvelumaksun.

29.5 Pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen, pitkäaikainen perhehoito ja -laitoshoito

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7 c §)

Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalta peritään maksukyvyn mukaan määräytyvä kuukausimaksu. Maksu vahvistetaan asiakkaan (ja mahdollisen puolison) kuukausittaisten nettotulojen perusteella. Maksu saa olla enintään 85 prosenttia asiakkaan kuukausituloista, joista on tehty laissa säädetyt vähennykset. Jos asiakkaan avio- tai avopuoliso jää kotiin asumaan ja ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, pitkäaikaiseen perhehoitoon tai pitkäaikaiseen laitoshoitoon siirtyvän henkilön tulot ovat suuremmat, palvelumaksu saa

vähennysten jälkeen olla enintään 42,5 prosenttia puolisoiden yhteenlasketuista kuukausituloista. Tällöinkin nettotuloista on ensin tehtävä laissa säädettyt vähennykset.

Jos kuitenkin molemmat puoliset ovat samassa em. palvelussa, maksu 85 prosenttia asiakkaan kuukausitulosta, ja molemmille tehdään oma maksupäätös.

Asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön on jäätävä:

- ikääntyneiden pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa vähintään 182 euroa/kk
- mielenterveys- ja päihdekuntoutujien pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa vähintään 250 euroa/kk
- pitkäaikainen perhehoito 182 euroa/kk
- pitkäaikainen laitoshoido vähintään 122 euroa/kk

Asiakasmaksulain 10 b § määrittelee, mitkä asiakkaan tulot vaikuttavat asiakasmaksuun. Jos tulot vaihtelevat, asiakasmaksun määräytymisessä otetaan huomioon viimeisen 12 kuukauden keskimääräiset tulot.

Euromäärät ovat indeksisidonnaisia.

Asiaksmaksu lasketaan liitteen 3 mukaisesti.

29.5.1 Ympärivuorokautinen palveluasuminen ikääntyneiden palveluissa

Ympärivuorokautinen palveluasuminen on suunnattu ikääntyneille ja heille, joilla on fyysistä, psyykkistä ja/tai sosiaalista toimintakyvyn alentumista niin paljon, etteivät he selviydy kotona asumisesta itsenäisesti omaisten, kotihoidon tai yksityisen palvelutuottajan apujen tuella. Palveluntarve on suuri ja hoiva ympärivuorokautista.

Ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköt ovat palvelutaloja, joissa asukkaat saavat tarpeidensa mukaan itsenäisyyttä ja omatoimisuutta tukevan palvelukokonaisuuden. Palvelu toteutetaan joko hyvinvointialueen itsensä tuottamana tai ostopalveluna yksityisiltä palvelun tuottajilta. Ostopalvelut rinnastetaan hyvinvointialueen itse järjestämiin palveluihin ja asiakasmaksut määrätään ja peritään hyvinvointialueen toimesta.

Ympärivuorokautisen palveluasumisen maksu sisältää

- Hoivan ja huolenpidon
- henkilökunnan ympäri vuorokauden
- turvarannekkeen ja/tai säännölliset kierrot
- vaatteiden pesupalvelun
- liinavaatteet ja niiden pesupalvelun
- asuntojen siivouksen kerran viikossa (hyvinvointialueen omissa yksiköissä)
- asukkaiden WC-paperit, roskapussit ja perussaippuan
- yleisten tilojen siivouksen kerran viikossa (hyvinvointialueen omissa yksiköissä)
- sairaalainfektiosiiivouksen tarvittaessa

- koneellisen lääkkeenjako
- vaipat, ruokalaput, pesulaput ym.
- ateriapaketin, joka sisältää aamupalan, lounaan, päiväkahvin, päivällisen, iltapalan ja tarvittavat välipalat.

29.6 Maksukyvyyn mukaan perittävien maksujen perusteet

29.6.1 Tulot, jotka otetaan huomioon

Taulukko 4: Huomioon otettavat tulot

Yhteisöllinen asuminen ja kotihoito	Ympäri vuorokautinen palveluasuminen
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 1201/2020	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 1201/2020
Elatusapu/elatustuki lapselle	Elatusapu/elatustuki lapselle
Eläkkeisiin ja niihin verrattaviin tuloihin sisältyvät huollettavista aiheutuvat korotukset	Eläkkeisiin ja niihin verrattaviin tuloihin sisältyvät huollettavista aiheutuvat korotukset
Elinkorko	Elinkorko
Eläke ja siihen rinnastettavat jatkuvat etuudet	Eläke ja siihen rinnastettavat jatkuvat etuudet
Eläkettä saavan hoitotuki	Eläkettä saavan hoitotuki
Korko	Korko
Kuntoutustuki	Kuntoutustuki
Kuolinpesästä saatu tulo	Kuolinpesästä saatu tulo
Maa ja metsätalouden tulot *)	Maa ja metsätalouden tulot *)
Osinko	Osinko
Palkka	Palkka
Sairausvakuutuspäiväraha	Sairausvakuutuspäiväraha
Sijoitusrahastojen voitto-osuudet	Sijoitusrahastojen voitto-osuudet
Syytinki	Syytinki
Säästöhenkivakuutuksen tuotto	Säästöhenkivakuutuksen tuotto
Vuokratulot	Vammaistuki
Ylimääräinen rintamalisä	Vuokratulot
Muut henkilökohtaiset tulot	Ylimääräinen rintamalisä
	Muut henkilökohtaiset tulot
	Lasten kotihoidon tuki
	Opintoraha ja aikauiskoulutustuki

*) Laskennallinen metsätulo

Laskennallisella metsätulolla tarkoitetaan asiakasmaksulaissa varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 7 §:n 3 momentin mukaan vahvistettua metsän keskimääräistä vuotuista tuottoa hehtaariilta kerrottuna metsämaan pinta-alalla. Tästä määrästä vähennetään kymmenen prosenttia ja metsätalouden korot.

Hyvinvointialueen on asiakkaan tai hänen edustajansa vaatimuksesta alennettava laskennallista metsätuloa, jos tilakohtaisen vuotuisen hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvo on Suomen metsäkeskuksen tai metsänhoitoyhdistyksen antaman lausunnon perusteella vähintään kymmenen prosenttia alempi kuin metsätulo. Alennus on metsätulon ja hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvon erotuksen suuruinen.

29.6.2 Vuokratulot

Vuokratuloista vähennetään vuokranantajalle jäävät pakolliset menot (ei peruskorjausmenoja).

Pakollisia menoja ovat

- yhtiövastike
- verot (myös kiinteistövero)
- vuokrasopimuksen mukaan vuokranantajalle jäävät menot
- palovakuutus (ei kotivakuutus)
- kiinteistön vuokranantajan osalta mahdollinen tontin vuokra

29.6.3 Kotihoito ja yhteisöllinen asuminen

Asiakkaan bruttotuloista vähennetään taulukon 2 tuloajan mukainen summa EUR/kk. Saadusta erotuksesta lasketaan taulukon 3 asiakkaalle annettavan tuntimäärän mukainen prosenttiosuus, josta muodostuu asiakkaan maksun määrä / kuukausi.

29.6.4 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Palvelun tarpeessa oleva henkilön asumispalvelumaksu saa olla enintään 85 prosenttia asiakkaan kuukausituloista, joista on tehty asiakasmaksulain 10 c ja 10 d §:ssä säädetyt vähennykset. Jos asiakas on välittömästi ennen em. palvelua alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avoliitossa ja hänen tulonsa ovat suuremmat kuin puolison tulot, maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen tulojen perusteella. Tällöin maksu saa olla enintään 42,5 % puolisojen yhteenlasketuista nettokuukausi tuloista.

29.6.5 Elatusvelvollisuus ja perhesuhteet

Palvelun saajan kanssa yhteistaloudessa eläneen avio- tai avopuolison, alaikäisten lasten sekä vielä opiskelevien täysi-ikäisten lasten taloudellinen asema otetaan huomioon maksua määrättäessä. Ennen maksun määräämistä selvitetään, onko hoitoon otetulla avio- tai avopuoliso, alaikäinen lapsi tai koulutuksessa oleva lapsi, jonka elatus on kokonaan tai osittain ollut riippuvainen palvelun käyttäjän tuloista. Selvitys tehdään viran puolesta vaikka asiakas ei osaisi vaatia perheenjäsenten huomioon ottamista.

Selvitettäessä kotiin jäävän puolison toimeentulotarvetta laskennallisesti otetaan huomioon täyden kansaneläkkeen määrä ja kohtuulliset asuntomenot. Asumismenojen kohtuullisuutta harkittaessa vertailukohteenä käytetään toimeentulotuen myöntämistä koskevia ohjeita.

Alaikäisen lapsen elatukseen varataan toimeentulotuen perusosan suuruinen summa, joka riippuu lasten iästä ja lukumäärästä. Tämän lisäksi huomioon voidaan ottaa asumismenoja.

Täysi-ikäisen, opiskelevan lapsen osalta voidaan harkinnan mukaan ottaa huomioon koulutuskustannuksia. Opiskelijalta edellytetään kuitenkin, että hän on hakenut kaikkia opintososiaalisia etuuksia.

29.7 Tulot, joita ei oteta huomioon

Taulukko 5: Tulot, joita ei oteta huomioon

Yhteisöllinen asuminen ja kotihoito	Ympäri vuorokautinen palveluasuminen
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 1201/2020	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 1201/2020
Tuloverolain 92 §:ssä tarkoitettuja verovapaita sosiaalietuuksia lukuun ottamatta elatustukea ja eläkettä saavan hoitotukea.	Tuloverolain 92 §:ssä tarkoitettuja verovapaita sosiaalietuuksia lukuun ottamatta elatustukea ja eläkettä saavan hoitotukea.
Aikuiskoulutustuki	Aikuiskoulutustuki
Asumistuki	Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki 916/2012, kulukorvaus
Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki 916/2012, kulukorvaus	Kuntoutusrahalain mukainen ylläpitokorvaus
Kuntoutusrahalain mukainen ylläpitokorvaus	Lapsikorotus
Lapsikorotus	Lapsilisä
Lapsilisä	Omaishoidon tuki
Opintotuen asumislisä	Perhehoidon kustannusten korvaukset
Perhehoidon kustannusten korvaukset	Rintamalisä
Rintamalisä	Sotilasavustusta
Sotilasavustus	Tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito ja tutkimuskulut
Tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito ja tutkimuskulut	Toimeentulotukena maksettava toimintaraha ja matkakorvaus
Toimeentulotukena maksettava toimintaraha ja matkakorvaus	Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen ylläpitokorvaus
Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen ylläpitokorvaus	
Vammaistuki	

29.7.1 Vähennykset, jotka huomioidaan ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asiakasmaksulain 10 d § mukaan

Ympäriavuorokautisen palveluasumisen asumismenoista vähennetään valtion varoista maksettava asumistuki.

Asiakasmaksua määrättäessä tuloista otetaan vähennyksenä huomioon edunvalvojan palkkion perusmaksu (440 euroa tai 280 euroa vuodessa) ja maistraatin tilintarkastusmaksu kuukautta kohden. Edunvalvontavaltuutetun palkkiona huomioidaan vastaavasti enintään edellä tarkoitetun edunvalvojan palkkion perusmaksun suuruinen vähennys. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 10 c §.)

Lääkekulut

- Asiakas saa vähennyksen sairausvakuutuslain mukaan korvattavista lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannuksista. Nämä lääke- ja muut kustannukset otetaan huomioon lääkekattoon asti.
- Lisäksi asiakkaan vapaamuotoisesta hakemuksesta otetaan huomioon myös sellaiset ei-korvattavat lääkkeet, ravintovalmisteet ja perusvoiteet, jota terveydenhuollon ammattilainen on todennut asiakkaan terveyden kannalta tarpeellisiksi.

Aiemman asunnon kulut

- Asiakkaan aiemman asunnon kuluja otetaan siirtymäajan huomioon vähennyksenä asiakasmaksulain 10 c §:n 3. momentin mukaisesti ympärivuorokautiseen palveluasumiseen muuttaessa.
  - 1) omistusasunnosta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut viimeisten kuuden kuukauden ajalta;
  - 2) vuokra-asunnon vuokra ja muut asumisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 52 §:ssä tarkoitetulta vuokralaisen irtisanomisajalta;
  - 3) asumisoikeusasunnon asumisoikeusasunnoista annetun lain (650/1990) 16 §:ssä tarkoitettu käyttövastike ja muut asumisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut kolmelta kuukaudelta.
- Aiemman asunnon kulujen huomioimisen tavoitteena on antaa asiakkaalle aikaa järjestää asunnon myynti, irtisanominen tai vuokraus niin, että asiakas pystyy kattamaan asunnosta johtuvat kohtuulliset kulut siirtymäaikana palveluasumiseen muuttaessa.
- Aiemman asunnon välttämättömät ja kohtuulliset keskimääräiset kuukausittaiset kulut arvioidaan muuttoa edeltävän kuuden kuukauden todellisten asumismenojen perusteella. Todelliset kulut voidaan todentaa esimerkiksi maksutositteista tai laskuista. Asiakkaan osuus on yleensä puolet kuluista, jos asiakkaalla on puoliso.
- Hyvinvointialueen talousjohtaja voi päätöksellään myöntää määräaikaisesti alennusta maksuihin enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Kohtuulliset asumismenot

- Asumismenoja koskeva vähennys sisältää ympärivuorokautisessa palveluasumisessa aiheutuneet asumiskulut, esimerkiksi vuokran ja sähkön. Jos asiakas saa asumistukea, asumiskuluja koskevasta vähennyksestä poistetaan asumistukea vastaava osuus

Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisessa annetussa laissa tarkoitettu hyvitys

Tulojen vähennyksenä, kaikkien maksukyvyyn mukaan määräytyvien maksujen osalta, otetaan huomioon

- suoritettut elatusavut
- tosiasiallisista perhesuhteista johtuvat muut vastaavat kustannukset
- kiinteistön luovutuksen yhteydessä määrääjäksi tai elinkaudeksi pidätetty rahana suoritettava etuus (syytinki)

Ulosottomaksut

Henkilön toistuvaistuloista suoritettavaa ulosmittausta ei pääsääntöisesti oteta vähennyksenä huomioon. Poikkeuksena tilanteet, jossa huomiotta jättämisestä aiheutuu henkilölle ulosmitattavaa hoitomaksuvelkaa.

29.7.2 Tulojen, korvausten ja saamisten periminen hyvinvointialueelle

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 14§)

Milloin hyvinvointialue on järjestänyt henkilölle laitoshoidoa tai huoltoa taikka perhehoitoa, voi hyvinvointialue periä ja nostaa hänelle tulevat eläkkeet, elinkorot, elatusavut, avustukset tai muut jatkuvat taikka kertakaikkiset tulot, korvaukset tai saamiset siltä ajalta, jonka laitoshoido tai perhehoito kestää.

Hyvinvointialue voi periä ja nostaa mainitut tulot, korvaukset ja saatavat sen estämättä, mitä muussa laissa säädetään sekä käyttää niitä hoidosta, ylläpidosta tai huollosta määrätyn maksun korvaamiseen ottaen kuitenkin huomioon, mitä sellaisten varojen käyttämisestä muualla lailla tai asetuksella säädetään.

Jos hyvinvointialue on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun tulon, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa henkilölle itselleen, voi suoritus tapahtua laillisin vaikutuksin vain hyvinvointialueelle.

Samalla, kun tulon maksajalle edellä mainituissa häiriötilanteissa lähetetään ilmoitus, tulee asiasta ilmoittaa myös asianomaiselle henkilölle tai hänen edustajalleen.

29.8 Pariskuntia koskevat maksupäätökset

Huom! Pariskuntien asiakasmaksujen määritymistä koskevat ohjeet päivitetään kevään 2023 aikana.

Kotihoito ja yhteisöllinen asuminen

Jos yhteistaloudessa asuvista molemmat saavat kotihoitoa määräytyy puolisoille yksi maksu. Tällöin maksua määrittäessä henkilöluku on kaksi, palvelun määrä on molempien puolisoiden saaman palvelun määrä yhteensä ja tuloina otetaan huomioon molempien puolisoiden tulot.

Jos puoliset asuvat samassa taloudessa ja molemmat saavat kotihoitoa, kummallekin tehdään erikseen päätös palvelusta sekä hoito ja palvelusuunnitelma palvelutarpeen perusteella.

Maksu määräytyy perheen yhteisten bruttotulojen mukaan. Perheellä tarkoitetaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä sekä molempien samassa taloudessa eläviä alaikäisiä lapsia. Samassa taloudessa elävät sisarukset tai vanhempansa kanssa elävät aikuiset lapset eivät siten ole tässä tarkoitettulla tavalla perhettä. Heille maksu määritellään kullekin erikseen jokaisen omien tulojen perusteella.

Kuukausituloina otetaan huomioon asiakasmaksuasetuksen 27 §:n mukaan palvelun käyttäjän sekä hänen kanssaan yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvan henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot. Jos tulot vaihtelevat, otetaan huomioon viimeksi kuluneen vuoden keskimääräinen kuukausitulo. Tuloina voidaan ottaa huomioon myös viimeksi toimitetun verotuksen veronalaiset tulot korotettuna verohallituksen ilmoittamalla prosentilla.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Palvelun tarpeessa oleva henkilön asumispalvelumaksu saa olla enintään 85 prosenttia asiakkaan kuukausituloista, joista on tehty asiakasmaksulain 10 c ja 10 d §:ssä säädetyt vähennykset. Jos asiakas on välittömästi ennen em. palvelua alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitossa ja hänen tulonsa ovat suuremmat kuin puolison tulot, maksu määräytyy puolisojen yhteenlasketujen tulojen perusteella. Tällöin maksu saa olla enintään 42,5 % puolisoiden yhteenlasketuista nettokuukausi tuloista.

Asiakkaan henkilökohtaisen käyttövaran tulee olla vähintään 182 euroa kuukaudessa.

Mikäli pariskunta asuu ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja toinen puolisoista ei ole palvelun piirissä

- Puoliso, joka ei ole palvelun piirissä maksaa puolet vuokrasta ja ateriapaketin hinnan.
- **Puolison, joka ei täytä ympärivuorokautisen palveluasumisen kriteerejä**, mutta jolla on vähäinen palvelutarve, maksu määräytyy kotihoidon maksujen mukaisesti.

Pariskunta, joka asuu ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja molemmat ovat palvelun piirissä

- asumispalvelumaksu käsitellään samalla tavalla kuin palvelun tarpeessa olevan yksittäisen henkilön.

Jos kotona asuvan puolison tulot jäävät alle toimeentulotuen minimirajan, tehdään anomus talousjohtajalle asiakkaan asiakasmaksujen alentamisesta.

29.9 Maksujen periminen poissaolojen ajalta

Kotihoito ja yhteisöllinen asuminen

Jos kotihoito tai yhteisöllinen asuminen keskeytyy asiakkaan jouduttua laitoshoitoon, kotihoidon palvelu- ja ateriamaksu keskeytetään sairaalaan lähtöpäivästä ja kellonajasta riippuen.

Kotihoidon tai yhteisöllisen asumisen keskeytyessä muusta syystä yhtäjaksoisesti yli viideksi vuorokaudeksi, ei kuukausimaksua eikä perusmaksua peritä viisi vuorokautta ylittävältä ajalta.

Jos asiakas ei saa sovittua kotihoitopalvelua esim. henkilökuntavajauksen vuoksi, maksua ei peritä. Jos keskeytys jatkuu koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

Ympärivuorokautinen palveluasuminen

Asumispalvelun maksu keskeytyy lähtöpäivästä asiakkaan jouduttua laitoshoitoon. Maksun saa periä, vaikka palvelu keskeytyisi tilapäisesti asiakkaasta johtuvasta syystä. Ympärivuorokautisen palveluasumisen keskeytyessä yhtäjaksoisesti yli viideksi vuorokaudeksi, ei maksua peritä viittä vuorokautta ylittävältä ajalta. Jos keskeytys jatkuu koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

Jos palvelu keskeytyy hyvinvointialueesta johtuvasta syystä tai siksi, että asiakas on laitoshoidossa, maksua ei peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta.

30 Yleistä maksuista

30.1 Laskun tiedot

Hyvinvointialueen on annettava asiakkaalle maksua koskevaa päätöstä vastaava lasku. Laskussa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) laskun päivämäärä
- 2) asiakas, jolta maksu peritään
- 3) palvelu, josta maksu peritään
- 4) maksun suuruus ja peruste
- 5) julkinen tai yksityinen palveluntuottaja, jonka antamasta palvelusta maksu peritään
- 6) sen tahon nimi ja yhteystiedot, jolta asiakas voi pyytää tarvittaessa lisätietoja laskusta
- 7) tieto siitä, kerryttääkö perittävä maksu 6 a:ssä tarkoitettua maksukattoa; jos maksu kerryttää maksukattoa, laskussa on lisäksi oltava tieto siitä, että asiakkaan on seurattava itse maksukattonsa ylittymistä.

30.2 Hoitomaksusaatavien perintä ja viivästyskorke, maksusopimus

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksu lain perusteella määrätyt maksut saadaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin säädetään.

Hoitomaksusaatavien perinnässä noudatetaan lisäksi hyvinvointialueen voimassa olevia laskutus- ja perintäohjeita. Maksuaika on ohjeiden mukaan 14 päivää laskun lähettämispäivästä. Perintätoimisto lähettää maksukehotuksen aikaisintaan 14 päivän kuluttua eräpäivästä. Jos asiakasmaksua maksukehotuksen jälkeen ei ole suoritettu, maksu siirtyy perintään.

Saatavan maksuaikataulun muuttamisesta voidaan sopia velallisen kanssa. Laskuttaja voi siirtää laskun eräpäivää enintään 60 päivää, mikäli tähän on painavat syyt. Maksusopimuksista päättää talousjohtaja. Perintään siirrettyjen saatavien osalta maksusopimusten tekemisestä päättää perintätoimeksiannon vastaanottanut taho. Saatavia perittäessä hyvinvointialue perii varsinaisen saatavan ohella viivästyskorkoa korkolain mukaan sekä perimiskulut.

Saatavan pääomasta ei saa sopia maksusopimuksella.

30.3 Maksukyvyn mukaan perittävien maksujen tarkistaminen

Tulojen mukaan määräytyvät maksut tarkistetaan kerran vuodessa. Maksu tarkistetaan myös silloin, kun

- asiakkaan tai perheen maksukyky on olennaisesti (5 %) muuttunut
- kun on ilmeistä, että maksua määrättäessä huomioon otettavat perheen olosuhteet ovat muuttuneet
- maksu osoittautuu virheelliseksi
- hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellyjä hoitoa ja palvelua oleellisesti muutetaan

Tällöin maksu muutetaan seuraavan kuukauden alusta. Jos maksun määräämistä koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta.

Tiedot pyydetään ensisijaisesti asiakkaalta itseltään, hänen valtuuttamaltaan perheenjäseneltä, muulta asiamieheltä tai edunvalvojalta. Maksupäätöksen tekijä voi tarvittaessa pyytää tulotiedot Kansaneläkelaitokselta, vero toimistolta sekä palkkaa/eläkettä maksavalta taholta. Ensisijainen vastuu tulojen muutoksen ilmoittamisesta hyvinvointialueelle on asiakkaalla tai edunvalvojalla.

31 Muutoksenhaku

(Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 15 §)

Maksua koskevaan päätökseen ja laskuun saa vaatia oikaisua. Oikaisua ei kuitenkaan saa vaatia laskuun, joka koskee 2 b §:ssä tarkoitettua päätöstä. Oikaisuvaatimus tehdään hyvinvointialueelle. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Asiakasmaksusta annettuun päätökseen ja laskuun voi hakea oikaisua Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen yksilöasioiden jaostolta kirjallisella oikaisuvaatimuksella.

Ohjeet muutoksenhakuun toimitetaan päätöksen yhteydessä.

Liitteet

Liite 1 Taulukko maksuista

Liite 2 Ulkomaalaisten asiakkaiden laskutus

Liite 3 Ympäri vuorokautisen palvelusumisen asiakasmaksun laskeminen